

Udowodnimy, że jeśli $0 < x < \frac{\pi}{2}$, to $x - \frac{x^3}{6} < \sin x < x$. Punktem wyjścia będzie nierówność

$$(1) \quad \sin x < x < \operatorname{tg} x,$$

która zachodzi dla każdego $x \in (0, \frac{\pi}{2})$.

Będziemy też korzystać z równości

$$(2) \quad \sin(3\alpha) = 3 \sin \alpha - 4 \sin^3 \alpha,$$

która wynika z tego, że $\sin(3\alpha) = \sin(2\alpha) \cos \alpha + \sin \alpha \cos(2\alpha) = 2 \sin \alpha \cos^2 \alpha + \sin \alpha \cos^2 \alpha - \sin^3 \alpha = 3 \sin \alpha \cos^2 \alpha - \sin^3 \alpha = 3 \sin \alpha (1 - \sin^2 \alpha) - \sin^3 \alpha = 3 \sin \alpha - 4 \sin^3 \alpha$.

Z tego, że $0 < \cos x < 1$ i z nierówności (1) wynika, że $x \cos^2 x < x \cos x < \sin x < x$. Stąd wynika, że $x - x^3 = x(1 - x^2) < x(1 - \sin^2 x) = x \cos^2 x < \sin x < x$, więc

$$(N) \quad x - x^3 < \sin x < x.$$

Z równości (2) i nierówności (N) wynika, że

$$x > \sin x = \sin(3\frac{x}{3}) = 3 \sin \frac{x}{3} - 4 \sin^3 \frac{x}{3} > 3 \left(\frac{x}{3} - \left(\frac{x}{3} \right)^3 \right) - 4 \left(\frac{x}{3} \right)^3 = x - \left(\frac{1}{9} + \frac{4}{27} \right) x^3.$$

Załóżmy, że $a_1 = 1$, $a_2 = \frac{1}{9} + \frac{4}{27}$. Jeśli $0 < a$ i $x - ax^3 < \sin x < x$ dla $x \in (0, \frac{\pi}{2})$, to

$$x > \sin x = \sin(3\frac{x}{3}) = 3 \sin \frac{x}{3} - 4 \sin^3 \frac{x}{3} > 3 \left(\frac{x}{3} - a \left(\frac{x}{3} \right)^3 \right) - 4 \left(\frac{x}{3} \right)^3 = x - \left(\frac{a}{9} + \frac{4}{27} \right) x^3.$$

Przyjmijmy teraz, że $a_{n+1} = \frac{1}{9}a_n + \frac{4}{27}$. Ponieważ $a_1 > a_2$, więc $a_2 = \frac{1}{9}a_1 + \frac{4}{27} > \frac{1}{9}a_2 + \frac{4}{27} = a_3$, zatem $a_3 = \frac{1}{9}a_2 + \frac{4}{27} > \frac{1}{9}a_3 + \frac{4}{27} = a_4$ itd. Ciąg (a_n) jest więc ściśle malejący. Jest też złożony z liczb dodatnich, a nawet większych od $\frac{4}{27}$, więc jest ograniczony z dołu, a stąd wynika, że ma granicę. Niech $L = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n$. Z definicji wynika więc, że $1 > L \geq \frac{4}{27}$. Zachodzą równości

$$L = \lim_{n \rightarrow \infty} a_{n+1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{9}a_n + \frac{4}{27} = \frac{1}{9}L + \frac{4}{27}.$$

Wynika stąd, że $\frac{8}{9}L = \frac{4}{27}$ i wobec tego $L = \frac{1}{6}$. Ponieważ dla każdego n i dla każdego $x \in (0, \frac{\pi}{2})$ zachodzi nierówność $x > \sin x > x - a_n x^3$, więc zachodzi też nierówność

$$x > \sin x \geq x - \lim_{n \rightarrow \infty} a_n x^3 = x - \frac{1}{6}x^3.$$

Ostatnia nierówność jest nieostra, bo została otrzymana przez przejście do granicy. Zauważmy jednak, że jeśli $x \in (0, \frac{\pi}{2})$ to $\sin \frac{x}{3} < \frac{x}{3}$, więc z wzoru (2) otrzymujemy

$$\sin x = 3 \sin \frac{x}{3} - 4 \sin^3 \frac{x}{3} > 3 \left(\frac{x}{3} - \frac{1}{6} \left(\frac{x}{3} \right)^3 \right) - 4 \left(\frac{x}{3} \right)^3 = x - \frac{1}{6}x^3.$$

We shall prove that if $0 < x < \frac{\pi}{2}$ then $x - \frac{x^3}{6} < \sin x < x$. We start from the well known inequality

$$(1) \quad \sin x < x < \operatorname{tg} x,$$

which holds for all $x \in (0, \frac{\pi}{2})$.

We shall also use the equation

$$(2) \quad \sin(3\alpha) = 3 \sin \alpha - 4 \sin^3 \alpha,$$

which can be shown as follows

$$\begin{aligned} \sin(3\alpha) &= \sin(2\alpha) \cos \alpha + \sin \alpha \cos(2\alpha) = 2 \sin \alpha \cos^2 \alpha + \sin \alpha \cos^2 \alpha - \sin^3 \alpha = \\ &= 3 \sin \alpha \cos^2 \alpha - \sin^3 \alpha = 3 \sin \alpha (1 - \sin^2 \alpha) - \sin^3 \alpha = 3 \sin \alpha - 4 \sin^3 \alpha. \end{aligned}$$

It follows from $0 < \cos x < 1$ and inequality (1) that $x \cos^2 x < x \cos x < \sin x < x$. Therefore $x - x^3 = x(1 - x^2) < x(1 - \sin^2 x) = x \cos^2 x < \sin x < x$ so

$$(N) \quad x - x^3 < \sin x < x.$$

The equation (2) and the inequality (N) imply that

$$x > \sin x = \sin(3\frac{x}{3}) = 3 \sin \frac{x}{3} - 4 \sin^3 \frac{x}{3} > 3 \left(\frac{x}{3} - \left(\frac{x}{3} \right)^3 \right) - 4 \left(\frac{x}{3} \right)^3 = x - \left(\frac{1}{9} + \frac{4}{27} \right) x^3.$$

Let us define $a_1 = 1$ and $a_2 = \frac{1}{9} + \frac{4}{27}$. If $0 < a$ and $x - ax^3 < \sin x < x$ for $x \in (0, \frac{\pi}{2})$ then

$$x > \sin x = \sin(3\frac{x}{3}) = 3 \sin \frac{x}{3} - 4 \sin^3 \frac{x}{3} > 3 \left(\frac{x}{3} - a \left(\frac{x}{3} \right)^3 \right) - 4 \left(\frac{x}{3} \right)^3 = x - \left(\frac{a}{9} + \frac{4}{27} \right) x^3.$$

Let $a_{n+1} = \frac{1}{9}a_n + \frac{4}{27}$. Since $a_1 > a_2$ we have $a_2 = \frac{1}{9}a_1 + \frac{4}{27} > \frac{1}{9}a_2 + \frac{4}{27} = a_3$ so $a_3 = \frac{1}{9}a_2 + \frac{4}{27} > \frac{1}{9}a_3 + \frac{4}{27} = a_4$ etc. The sequence (a_n) strictly decreases. Its terms are positive and moreover they are greater than $\frac{4}{27}$. A bounded from below and decreasing sequence has a finite limit. Let $L = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n$.

It follows from the definition that $1 > L \geq \frac{4}{27}$. The following equalities hold

$$L = \lim_{n \rightarrow \infty} a_{n+1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{9}a_n + \frac{4}{27} = \frac{1}{9}L + \frac{4}{27}.$$

Therefore $\frac{8}{9}L = \frac{4}{27}$ thus $L = \frac{1}{6}$. For each n and each $x \in (0, \frac{\pi}{2})$ we have $x > \sin x > x - a_n x^3$. This implies that

$$x > \sin x \geq x - \lim_{n \rightarrow \infty} a_n x^3 = x - \frac{1}{6}x^3.$$

The last inequality has been obtained by passing to the limit and for this reason it is not sharp yet.

Let us notice that if $x \in (0, \frac{\pi}{2})$ then $\sin \frac{x}{3} < \frac{x}{3}$, so using (2) we get

$$\sin x = 3 \sin \frac{x}{3} - 4 \sin^3 \frac{x}{3} > 3 \left(\frac{x}{3} - \frac{1}{6} \left(\frac{x}{3} \right)^3 \right) - 4 \left(\frac{x}{3} \right)^3 = x - \frac{1}{6}x^3.$$